

Superstitions in Halacha*

Table of Contents

DIVINATION AND SUPERSTITIONS	3
BEING "WHOLE-HEARTED" – TWO SCHOOLS OF THOUGHT	3
ME'ONEIN (מעונן)	6
THREE INTERPRETATIONS	6
THE LAW	6
ASTROLOGICAL READINGS – DO THEY CONSTITUTE <i>ME'ONEIN</i> ?	7
DISSENTING VIEWS.....	7
NICHUSH (ניחוש)	10
DEFINITION OF NICHUSH.....	10
DISTINGUISHING BETWEEN <i>NICHUSH</i> AND <i>SIMAN</i>	12
I. <i>Rambam</i>	12
II. <i>Raavad and Radak</i>	14
III. <i>Ran</i>	16
ADDITIONAL QUALIFICATIONS	18
ASTROLOGICAL READINGS – DO THEY CONSTITUTE <i>NICHUSH</i> ?.....	21
DRAWING LOTS	23
NORMATIVE HALACHA	24
DARCHEI HA-EMORI	24
PRACTICES BASED ON "GOOD SIGNS"	30
SPECIAL FOODS ON ROSH HASHANA	30
ANOINTING KING BY A SPRING	32
FLOWING WINE BEFORE BRIDE AND GROOM	32
AUSPICIOUS DAYS FOR MARRIAGE	33
COMMENCING STUDIES ON ROSH CHODESH	35
NO BEGINNING: MONDAYS OR WEDNESDAYS.....	35
SELLING ONE'S FIRST PROPERTY	37
PAYING MONEY ON MOTZAEI SHABBOS	38
SIMILAR PRACTICES.....	40
ADDITIONAL PRACTICES JUSTIFIED IN THIS MANNER	40
DEFINING A "GOOD SIGN"	42

(*) המאמר נערך ע"י חברי המכון הרב יעקב גרשון שי' והרב אברהם בערגשטיין שי'.

PRACTICES WITH AUTHENTIC SOURCES	43
<i>AL TIFTACH PEH</i>	43
AVOIDING DANGEROUS PRACTICES	47
DO THE DANGERS OF EVIL SPIRITS STILL APPLY?	49
TZAVAAS R. YEHUDA HACHASSID	52
AYIN HARA.....	53
FORGETFULNESS	55
PRACTICES OF UNKNOWN ORIGIN	57
TRADITIONS OF RIGHTEOUS WOMEN	57
CONFUSION.....	60
SUPERSTITIONS REJECTED BY POSKIM	61
ANXIETY AND COUNTER-PRODUCTIVITY	64
G-D PROTECTS THE SIMPLE	67
A GENERAL WORD ON <i>SEGULOS</i>.....	68

Question:

What is the difference between superstitions (that halacha prohibits) and certain practices in Judaism that seem to be superstitious, such as if you leave a sefer open that leads to forgetfulness, or drinking during an equinox etc.?

Divination and Superstitions

A series of cryptic verses in the Torah forbids the practice of idolatrous occult arts: “There should not be found amongst you . . . one who practices stick-divination (קוסם קסמים), a me’onein (מעונן), a diviner who interprets omens (מנחש) or one who practices sorcery (מכשף) . . . one who inquires of [the sorceries of] ov and yideoni (שואל אוב וידעוני), or consults [the spirits of] the dead (דורש אל המתים).”¹ The verses conclude: “Be whole-hearted [simple-hearted] with Hashem – (תמים תהיה עם ה' אלקיך).”²

Being “Whole-Hearted” – Two Schools of Thought

There are two general approaches to interpreting the final mitzvah to “Be whole-hearted”.

1. One view (Rashi) conceives of the *mitzvah* to mean that one ought to be **simple-hearted**,³ and:
 - a. Although it might be possible to divine the future through the occult arts,⁴ one must avoid inquiring about the future from **illegitimate** sources that are abominable to Hashem,⁵ and not seek to outwit G-d with an attitude of

(1) דברים (יח, י-יב): “לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף. וחבר חָבֵר וְשָׂאֵל אֹב וְיִדְעֹנִי וְדָרַשׁ אֶל הַמֵּתִים. כִּי תֹעֲבַת ה' כָּל עֲשֵׂה אֱלֹה וּבִגְלַל הַתֹּעֲבַת הָאֵלֹה ה' אֱלֹקֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפְּנֵיךָ.”
 וראה גם ויקרא (יט, כו): “לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו.”
 (2) דברים (יח, יג).

(3) רש"י (שם): “התהלך עמו בתמימות”. ובביאור דעת רש"י לפרש ‘תמים’ כאן מלשון ‘תמימות’ באופן שונה משאר מפרשי המקרא – ראה לקו"ש (יד, ע' 65): “פי' הפשוט של ‘תמים’ בכל מקום הוא ‘שלם’ . . . אבל ע"ד הפשט – שיטת פירש"י – כאן א"א לפרש כן: תוכן הפרשה הוא שלא לעשות כתועבות הגוים גוי' מעביר בנו גוי' קוסם קסמים גוי' ודורש אל המתים' – איסורים מתי מספר ובדיוק, וכאמרו 'עושה אלה ובגלל התועבות האלה' – [אבל] זה שהאדם צ"ל שלם עם ה' אלקיך היינו קיום כל התרי"ג מצוות, ואין מתאים לומר: לא תעשה עשר עברות, כי אם תזהר מעשיית שט"ה מצות לא תעשה ותקיים רמ"ח מצוות עשה! . . . ולתרוץ זה מפרש רש"י דתמים כאן אין פירושו כבבל מקום, אלא – ‘התהלך עמו בתמימות’, ע"ד מש"נ ייעקב איש תם, שזהו היפך הענין דשלימות, וכפירש"י שם: תם, אינו בקי בו' אינו חריף כו'” [הביאור בדעת הרמב"ן נעתק לקמן הערה 10].

(4) לקו"ש (יד, ע' 65) בביאור המשך הכתובים לפרש"י: “הכתוב מתחיל ומזהיר לא תלמד לעשות גוי' מעביר בנו גוי' קוסם . . . ודורש אל המתים (והטעם) כי תועבת ה' כל עשה אלה גוי' (לא מפני שאין דבריהם אמיתיים). ועד"ז נאמר אח"כ ‘כי הגוים האלה גוי' אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך ה"א נביא מקרבך גוי' (לא מפני שהמעוננים וקוסמים אין דבריהם אמיתיים) (וכפירש"י): ‘לא כן נתן לך – הקב"ה לשמוע אל מעוננים ואל קוסמים שהרי השרה שכינה על הנביאים ואורים ותומים – אבל לא מטעם שכתב הרמב"ן . . . שאין כל דבריהם אמת’). ולכן צריך הכתוב להזהיר ‘תמים תהי' עם ה' אלקיך’, כלומר אף שעל ידם תדע העתידית, ככ"ז ‘לא תלמד לעשות גוי' כ"א ‘תמים תהי' עם ה' אלקיך – התהלך עמו בתמימות (ובמילא) ותצפה לו' ולא תשאל אצל מעונן וקוסם וכו'”.

(5) כפתיחת הפרשה (דברים יח, ט): “פי' אָתָּה בָּא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת כְּתֹעֲבַת הַגּוֹיִם הָהֵם . . . ועד"ז בסיום הפרשה (שם, יב): “כי תועבת ה' כל עשה אלה ובגלל התועבת האלה ה' אלקיך מוריש אותם מפניך”.

